

REFERENCES

- Braidotti, R., 2013. *The posthuman*. London: Polity.
- Goodley, D., 2014. *Dis/ability Studies: Theorising ableism and disablism*. London: Routledge.
- Hardt, M. & Negri, A., 2000. *Empire*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Shakespeare, T., 2013. *Disability rights and wrongs revisited*. London: Routledge.

Dan Goodley är professor vid School of Education, University of Sheffield.
E-post: d.goodley@sheffield.ac.uk

Bjereld, Ulf, Eriksson, Karin & Hinnfors, Jonas, 2016. Förhandla eller DÖ. Decemberöverenskommelsen och svensk demokrati i förändring. Stockholm: Atlas Förlag.

Anmälan av Ingvar Mattson

Decemberöverenskommelsens uppgång och fall var crescendo på de dramatiska förvecklingar som följde efter 2014 års riksdagsval. Förvecklingar som satte fokus på parlamentarismens och regeringsbildningens svagheter i flerpoliga partisystem utan klara majoritetskonstellationer. Frågor ställdes om regeringsförmågan och riksdagens beslutsförmåga. Många började undra om vårt finanspolitiska ramverk skulle klara svåra lägen. Konstitutionella diskussioner väcktes till liv. Och partiernas strategier och problemlösningsförmåga sattes på prov.

Förhandla eller DÖ är en mångfacetterad skildring och analys av de händelser som kretsar kring decemberöverenskommelsen. Författarna själva säger sig vilja beskriva, förklara och se konsekvenserna av decemberöverenskommelsens uppgång och fall. "Genom boken vill vi ge ett bidrag till diskussionen om svensk demokrati i en tid där industrisamhället fasas ut, vänster-högerkonflikten inte präglar politiken på samma sätt som tidigare och förutsättningarna för blockpolitiken

förändras" (s. 8). "Det övergripande syftet [...] är att beskriva och förklara problemet med den försvagade regeringsmakt i svensk politik som Decemberöverenskommelsen är ett uttryck för, ett problem som har sin grund i samhällsförändringar och i det nya parlamentariska läget" (s. 32).

De löser uppgiften genom att växelvis och kombinerat anlägga statsvetenskapliga och journalistiska perspektiv och metoder. I en rolig vändning varnar författarna inledningsvis känsliga läsare för att stilbrott kan förekomma ☺. Källmaterialet består huvudsakligen av intervjuer och tidningsklipp.

Efter inledande preludier beskriver författarna i kapitel två läget inför valet 2014 med fokus på olika samhällsförändringar och Sverigedemokraternas framväxt som ett tredje block. Tre kapitel ägnas olika politiska händelser från valrörelsen supervalåret 2014 till decemberöverenskommelsens slut hösten 2015. Tre andra kapitel ägnas åt partierna i de tre olika politiska blocken, medan ytterligare ett annat kapitel fokuserar på de författningpolitiska aspekterna av överenskommelsen. Boken avslutas med ett kapitel som handlar om överenskommelsen ur demokratiska och maktpolitiska perspektiv med särskild tonvikt på frågan hur landet ska kunna regeras.

Boken har enligt min mening två huvudsakliga förtjänster. Den första är de initierade och rika beskrivningarna av händelseförlopp. De är välskrivna och fångar läsaren. Genom händelsebeskrivningarna får vi god förståelse för nyckelaktörernas bevekelsegrunder. De ger en god grund för att besvara de frågor som författarna ställer sig:

- Varför valde Sverigedemokraterna att rösta på allianspartiernas budget och därmed utlösa en regeringskris?
- Varför lyckades de rödgröna regeringspartierna och Alliansen inte lösa krisen på annat sätt än genom att Stefan Löfven aviserade ett extra val?

- Varför valde allianspartierna att acceptera Decemberöverenskommelsen?
- Varför valde Kristdemokraterna och i förlängningen övriga allianspartier att riva upp Decemberöverenskommelsen?

Den andra är författarnas förmåga att med decemberöverenskommelsen som studieobjekt och förevändning diskutera olika demokratiska utmaningar. Det handlar om samhällsförändringar som påverkar väljarkåren och partisystemet. Och som i sin tur har betydelse för vår parlamentarism och regeringens villkor. Utan att belasta boken med särskilda teorikapitel eller annan överbyggnad lyckas författarna föra i hamn intressanta generella iakttagelser. Essensen i detta är minoritetsregerandets villkor och i bokens sista kapitel dristar sig författarna till konstruktiva betraktelser om olika politiska och konstitutionella utvägar.

Bokens rika och insatta skildringar av händelseförlopp är alltså på det hela taget mycket intressanta och relevanta. Jag har inga skäl att anta att det finns några tendensiösa urval eller tolkningar i materialet, men samtidigt är det väldigt svårt att kontrollera. Källorna är nämligen inte alltid uttryckligt redovisade. I stället återopas en mängd samtal och intervjuer med åtskilliga initierade personer. Den metoden, i kombination med stilgreppen i skildringarna, är väletablerad inom journalistiken, och har varit gängse i olika nyhetsmagasin. I Sverige känner vi igen det inte minst från Fokus. Det är en intressant metod, men samtidigt går det inte att blunda för metodens begränsningar när resultaten ska användas för kritisk och kumulativ forskning som bygger på att forskarvärlden ska kunna granska och värdera källmaterialet.

En intressant iakttagelse i detta sammanhang är att författarna ofta återopar massmedier, eller sociala medier, som källa. Det är inget fel i det, men det förmedlar också intrycket av att det som händer det händer på tidningssidorna och på presskonferenser och i Almedalen. Ett tecken i tiden så gott som något.

Huvudfokus i boken ligger på partierna som aktörer och på partiernas företrädare. Huvudperspektivet är det strategiska och taktiska. Det handlar om partiernas bedömningar i frågor om att kunna vinna val och regeringsmakt. Men också om betydelsen av partiernas inre liv. Därutöver finns också komplementära perspektiv såsom det författningpolitiska. Författarna tar upp frågor kring överenskommelsen och regeringsbildning; inte minst i ljuset av traditionen kring minoritetsparlamentarism. De tar också upp praxis betydelse inom svensk konstitutionell tradition, och de ser hur decemberöverenskommelsen passar in i huvudlinjen.

Allt det är gott nog. Författarna deklarerar inte någon annan avsikt med sin bok. Samtidigt kan säkert flera läsare, till vilka denna recensent måste räkna sig, sakna några aspekter. Man kan lätt önska sig ett mer statsorienterat fokus. Det saknas konstitutionella, rättsliga, analyser av hur olika bestämmelser har tillämpats. Det hade varit intressant om författarna också gett sig i kast med riksdagsordningens röstningsbestämmelser. Här nöjer sig författarna med att återge de analyser som aktualiserades under förloppet utan att bidra med egna analyser och slutsatser. Det saknas också ett mer ekonomisk-politiskt och statsfinansierat fokus. Författarna ägnar inte mycket möda åt att analysera decemberöverenskommelsens betydelse för den statliga budgetprocessen och det finanspolitiska ramverket. Eller vilken betydelse överenskommelsen har eller har haft för den ekonomiska politiken.

Partierna som strategiska aktörer i kamp om väljare och regeringsmakt blir således det dominerande perspektivet i boken, och författarna går grundligt tillväga med tillbakablickar på partiernas historia från grundandet. Exakt viken betydelse allt detta har för att vi ska förstå decemberöverenskommelsen bättre är dock höljt i visst dunkel. Det är klart att en grundförståelse för partiernas framväxt och deras utveckling kan vara relevant i största allmänhet. Men varför författarna med relativ omsorg redogör för olika detaljer såsom Carl

Berglunds upprop 1910 som fröet till bondeförbundets bildande eller att Kristdemokraterna bildades som kristen demokratisk samling med Lewi Petrus som förgrundsfigur, är ändå en aning gåtfullt. Kapitel 4-6 är på det hela taget redliga och intressanta beskrivningar av partierna i de olika blocken men svävar trots allt iväg från bokens huvudämne. De är helt enkelt för vildvuxna och poängerna hade kunnat göras mycket koncisare. Här, och i vissa avsnitt med upprepningar, skulle en kraftfull förlagsredaktör med vass sekator kunnat göra god nytta! Då skulle relevans och fokus kunnat vara något lite bättre. Och antalet sidor något färre.

En sammanfattande bedömning av boken kan dock bara skrivas i positiva ordalag. Framför allt är det roligt att en högaktuell företeelse i dagspolitiken fångas med kombinerat statsvetenskapliga och journalistiska perspektiv och metoder. Och att det sker i anslutning till händelserna, inte långt efteråt. Detta är värdefullt, inte minst för att det finns en tendens att forskning avlägsnar sig från frågeställningar och perspektiv som också uppfattas som relevant för vardagspolitikens aktörer. Och för att journalistiken

ibland riskerar att tappa de lite större dragen och sammanhangen. Det är med andra ord en mycket lyckad författarkonstellation som tagit sig an uppgiften. Med nyvunna och hedervärda stilbrott i syndaregistret!

Författarna bidrar med både insiktsfulla skildringar av händelseförlopp och med intressanta och relevanta analyser ur främst partiperspektiv. De lyckas fånga det mesta av det även jag (som räknar mig som betraktare av det hela från ganska nära håll) bedömer är det relevanta för att kunna förstå partiernas agerande och därmed decemberöverenskommelsens uppgång och fall.

De lyckas också, trots att bokens huvudobjekt tillhör ett dagspolitiskt sammanhang, med sin föresats att lyfta blicken och bidra till diskussionen om svensk demokrati i ljuset av samhällsliga förändringar. Det handlar om betydelsen av förändringar i väljarkåren och partisystemet, men även annat som digitalisering och ändrat medielandskap. Framför allt handlar det om svårigheterna att bilda regeringar och att regera i det nya politiska landskapet.

Ingvar Mattson är Generaldirektör för Statskontoret.
E-post: Ingvar.mattson@statskontoret.se